

גולדיבר בארץ הארנקים

פארים היא מרכז התרבות - זאת יודע כל ילד. אולם לא כל ילד יודע אך מבשלים תרבות זו, וכמה עולה התבשיל. בכתבה זו מפשיל עמוס קינן את המסך על המטבח. המראה אשר יתגלה לעינינו אינו מעורר ביותר את התיאבון התרבותי.

עמודים שלמים מדי שבוע. המחיר המשולם מספיק כדי לקיים את העתון בכבוד, וכל שאר העמודים המוקדשים לפטפופים על אמנות וספרות. התאפשרו בהסדרם של אילני הבורסה.

אולם הם אינם קונים רק שני עמודים. זה רק במישרים. בעקפים הם קונים את כל העתון, כי הם הקובעים מי יציג ועל מי ידבר, ובדרך כלל גם מה ידברו. כי במקום שבו אין קוקטייל, אין גם ביקורת.

אם יספר לכם מישהו שבפאריס יצא לאור ספר רפרודוקציות מיצירותיו, אתם יכולים להאמין לו. מה שאני יכול להוסיף הוא שזה עולה כסף. אין מו"ל בפאריס המוציא ספר על חשבוננו, את ההוצאות משלם האמן.

*** איך להוציא ספר בלאפוטא?

אתו דבר גם בספרות. כמה הוצאות ספרים אדירות חולשות על השוק. משורר צעיר אי סופר צעיר הרוצה להוציא את יצירותיו לאור בהוצאה מכובדת, משלם את ההוצאות.

המחיר אינו קטן כלל וכלל. רק או מסכימה ההוצאה להדפיס את שמה על הספר. אם יש רווחים, מקבל הסופר אחוז קטן מהם. אם אין, ההפסד כולו שלו. בפאריס אין מו"ל המסכן את כספו בהוצאת דברי ספרות.

גם הביקורת הספרותית, כולל מתן פרסים, הולכת בתלם שמתוות הוצאות הספרים. אין ברירה, זוהי תרבות מאורגנת. אני מדבר על כל זה בקיצור. כי אפשר לכתוב על כך ספרים.

פרסים ספרותיים הנם בדרך כלל אינטרס היוני להוצאות הספרים, כי ספר שזכה בפרס נפוץ פי כמה וכמה. סופר לא קיבל שום פרס ובכלל אין שום מושג כמו "סופיטיזם".

*** איך לייצר סרט בלאפוטא?

להנני בדומה לספרות או אמנות, אינו אמנות אלא תעשייה. התעשייה כולה בידי המפיקים, המארגנים בקונצרט ארצי, שהוא חלק מקרטל בינלאומי גדול ההולך ונוצר לעינינו.

למפיקים שייכים המיתקנים, הבמאים, השחקנים, עתונות הקולנוע וטורי הקולנוע בעתונות היומית. חברות ההפצה קשורות בחברות ההפקה, ובתי-הקולנוע שייכים להם במשך תף.

אדם בעל כשרון הרוצה לייצר סרט, יכול לייצר סרט - אם השיג באיזשהו מקום את הסכום העצום הדרוש לשם כך. אולם שום בית-קולנוע לא יציג אותו, כי הוא אינו שייך לקרטל.

ראיתי בפאריס סרטים כבירים, בפסטיבלים של חובבים, במועדוני סרטי-טוב ובכמה בתי-קולנוע קטנים ובלתי-תלויים. מי מכס ידע שיש בעולם גם "בית קולנוע בלתי-תלוי"? תמורת כל סרט אמריקאי המוצג בפאריס, מוצג סרט צרפתי בניו-יורק. אין זה הסכם אמנות ותרכות בינלאומי, אלא הסכם ביוזם בינלאומי. ואם אתם שומעים על קופרודוקציה פרנקו-איטלקית, פרנקו-אמריקאית וכו', הרי אין זה אלא הסכם ביוזם קר שנועד להבטיח שוק לסרט בכמה ארצות בבת אחת.

מוכן כאלו שבמאים בעלי כשרון כמו קארל דרייר, קינג חידור או לודס אינם מוצאים עבודה.

בכל הדברים הללו פאריס אינה יוצאת דופן, אף לא אשמה. זוהי התפתחות טבעית, שהגיעה לשיאה באמריקה. מטעמי התחרות נאלצת אירופה ללכת באותן הדרכים. וכל ילד יודע שמיום שירדה לעולם התהילה האישית של האמן הייצר, נעלמה האמנות.

*** על מה חושבים בלאפוטא

לעולם הזה" ביקש ממני כמה וכמה פעמים לכתוב מה חושב הנוער המשכיל וכו', אני יכול להשיב על זה בקיצור נמרץ. הנוער המשכיל בצרפת, בדיוק כמו בישראל, חושב בכל מאודו איך להשיג כסף, כדי שיוכל לומר מה הוא חושב. כאשר הוא משיג את הכסף, הוא שחכ כבר מה רצה להגיד, בעצם.

ועכשיו, נניח שאתם רואים בעתון צילום של אחת מיצירותיו של האמן X. אם נדמה לכם שהתמונה מצאה חן בעיני העורך האמנותי ולכן הדפיסה, אינכם אלא טועים. יש מחיר. בעד תמונה על טור אחד משלם האמן 4000 פרנק. על שני טורים 10.000 פרנק. ואם הוא רוצה תמונה בעמוד ראשון, הוא משלם 75.000 פרנק, ממש כמחיר תערוכה בגלריה קטנה ובלתי חשובה.

כמה מהעיתונים יודעים שזה לא יפה, על כן יכול האמן לקבל תמורת 4000 פרנק 40 טפסים של העתון, ותמורת 75.000 פרנק 750 טפסים, ולהלכה לא שילם בעד הדפסת יצירתו. אך כמובן שהקוראים אינם יודעים על כל זאת. להם גם לא איכפת.

*** דביוזים בלאפוטא

לשנם סוחרים ההופכים כסף לזהב. יהלומים, נדירות ערך או דולרים, והוא נקבע לפי הצייר ולפי הגודל. 350 סמ"ר ראו דיופי עולים 1300 דולר. 350 סמ"ר פיקסו עולים

בבורסה 1700 דולר. המחיר משתנה, ואם מת הצייר הוא מתחיל לעלות.

מדי שבוע מתפרסמות חדשות בבורסה הזאת בעתונות האמנות וגם בעתונים היומיים. מרכז הבורסה העולמית לאמנות הוא הוטל דרואו. באותו הוטל דרואו מתקיימות מכירות רגילות יום יום. ופעם אחת בשבוע מכירה גדולה. בעתונות האמנות נוהגים אילי הוטל דרואו לקנות שני

ליל סגרייר בלונדון העיר צעו לו איש בשם ג'וני סויפט באחת הסימטאות הנידחות. פועלים בבית דפוס קטן שמעו נפץ זוגית. הם מצאו שימשה שבורה, ועל הרצפה היתה מונחת חבילה קשורה לאבן כבדה. בתוך החבילה היה כתב היד של מסעי גולדיבר. היתה זו הדרך בה בחר ג'וני סויפט למסור את כתב היד לדפוס.

מאז ועד היום טרם קם האיש אשר ידמה וישווה לסויפט, גדול מחברי הסאטירה על המין האנושי. סיבה זו בלבד מספיקה כדי לדון אותו לשיכחה. על כן קרה לו מה שקרה למיטב הסופרים בכל הדורות, וגולדיבר ידוע רק בחלקו הראשון, אף הוא מקוצר, המספר על מסעו של גולדיבר לליליפוט, ארץ הגמדים.

את עלילותיו בברובדינגנאג ארץ הענקים, ובלאפוטא, ממלכת הרוח והאינטלקט, ובארץ היאהוהים, אין איש יודע עד היום הנה. הלכתי לחפש את גולדיבר בלאפוטא של ימינו, הלא היא פאריס.

בבולבאר סן ז'רמן, ליד כנסיית סן ז'רמן דה פרה ובתי הקפה ההומראזיסטוציאליסטים, מצויות כמה חנויות ספרים גדולות, מכובדות וידועות לשם. נכנסתי אל כמה מהן ובקשתי את גולדיבר מאת ג'ונתן סויפט, בצרפתית או באנגלית. מוכרי הספרים לא ידעו אפילו על מה אני מדבר.

על המדפים היו מונחים פליטיין מארטו, מרטל איימה ועוד כמה אנשים שעלולם לא תשמעו עליהם, כי לא כדאי, אף על פי שקיבלו את פרס גונקור ועוד כסף. לא התייאשתי, הלכתי לסן מישל.

בבולבאר סן מישל מצויות חנויות הספרים הגדולות ביותר של פאריס. אחדות מהן תופסות בלוק שלם, מכילות כמה וכמה קומות, ובכן ספרים בכל הלשונות על כל הנושאים, אך כמובן, מחוץ לגולדיבר.

שלחו אותי מקומה לקומה מאגף האגף. רק באחת מהחנויות הללו מצאתי גולדיבר קטנטן ונחמד ומקוצרצור לילדים. אבל לא התייאשתי והלכתי לרי סופלו, אשר בו חנויות הספרים האינברסיטאיות, לסטודנטים הלומדים ספרות. שם ראיתי במדור "מחברים אנגלים" את ספריהם של סומרטט מוהם וגרהם גריין, אך לא את סויפט.

עברתי את כל הרובע הלטיני, ואחר הלכתי גם לחנויות הספרים של שאנדאליה, ואני מבטיח לכם שנזארו אי אפשר למצוא את גולדיבר. טוף פסוק.

פעם, כאשר יהיה לי פנאי, אסביר לכם את הסיבות לדבר, ועכשיו נעבור לנושא יותר מעניין.

*** איך להציג תערוכה בלאפוטא?

לכרתי כמה וכמה ישראלים שחזרו ארצה והתיארו פארו שהציגו תערוכה בפאריס. זה עושה רושם על מי שאינו יודע. האמת היא שבפאריז יכול להציג כל חמור, אם יש לו 75.000 פרנק, שהם כ-400 ל"י. שום גלריה לא תציג שום תערוכה אם האמן אינו מכסה מכיסו את כל ההוצאות.

במקרה שיש לא רק הוצאות אלא גם רווחים, מקבל האמן אחוז ידוע מהרווחים.

בעל הגלריה מפרסם בכסף שקיבל מהאמן, מודעה בעתון. עתון שהדפיס מודעה חייב לשלוח את מבקרו האמנותי לתערוכה ואף לכתוב ביקורת. זהו הנהוג וזהו האתיקה. עתון שלא פירסם ביקורת לאחר שהדפיס מודעה, יחדל להופיע.

מדי לכנסיה וכי ריח הנקניקיות יסיח את דעתם של המתפללים.

*** אמא-לה, בננה-לה

הדרו התליטה אחת המכפנות כי בעת הורדתן למים של אניות חדשות שוב לא תמרה את המסלול בשמן, אלא בבנות.

*** במדים ובמדיהם

בין הודיע סגן-אלוף בדימוס, שהפך יצרן בדים, למשרד-הבטחון כי התחייב תונים המיוצרים למען חיילי הצבא הגרמני החדש אינם מתאימים לתפקידם. מאחר שהם מגבילים את כושר-התנועה של הלוחם.

כאשר צלצל לבית-החולים לשאול מה גולד לו, נאמר לו כי אשתו ילדה בן.

*** שידומים

בירמינגהאם, אנגליה, קיבלה ה"ערייה" מפקדה המחאית-דואר על סך 25 ל"י, בצירוף פתקה בלתי-רחוקה: "זהו הכסף שאני מרגישה שגנבתי על ידי בטלנו" תי."

*** קוד נקניקיות בקוד שדי

באדקין, ארצות-הברית, לא קיבל אל-ברט שאלוק רשיון לפתיחת קיוסק ל-נקניקיות חמות, בטענה כי המקום קרוב

*** הא לחמא עניי

בניו-יורק, ארצות-הברית, אסרו של טונות הברירות האמריקאיים יבוא מצות מישראל, לאחר שנתברר כי הכליו כמות רבה של פסילות, כולל צואת עכברים.

*** רדיואקטיביות

בליון, צרפת, אחרי שנעצר בפעם ה"שלישית על גניבת אותו מקלט הרדיו, הסביר ז'אק דליב: "אני פשוט אוהב אותו."

*** ביטוח הזמנה

בכפר-סבא, סירב תימני צעיר לקחת את בתו הרכה מבית-החולים, טען כי

*** שיעורי בית

בלוס-אנג'לס, ארצות-הברית, הגישה אשתו הצעירה של מתאגרף תביעה לגני רושים, הסבירה בדמעות בבית-המשפט כי לא יכלה לסבול יותר למלא בשעת תרגול את תפקיד יריבו בוירה.

*** מסיבות מקיזות

בתל-אביב, נתפס גנב מזדקן בשעת גניבת תרנגולות, ביקש את השופט ל"שלחו לתקופת מאסר קצרה, טען: "יש לי כאבי בטן כרוניים. עלי לאכול רק בשר עוף. בכלא לא אקבל אותו."